

Tisková zpráva Zahraniční kanceláře města Vídně
Eurocomm-PR Praha

8. března 2022

Willendorfská venuše zřejmě pochází až z Itálie

Willendorfská venuše je podobně jako Věstonická venuše a další pravěké sošky zahalena řadou tajemství. Vídeňští vědci nově odhalili, že hornina, z níž je nejstarší rakouská soška vyrobená, pravděpodobně pochází z druhé strany Alp, ze severní Itálie. Lidé tak už před 30 000 lety zřejmě cestovali více, než vědci dosud předpokládali. Výsledky bádání nyní publikuje odborný magazín Scientific Reports.

Willendorfská venuše není zvláštní pouze svým vzhledem, ale také materiálem. Zatímco většina jiných nalezených sošek Venuše byla vyrobena ze slonoviny nebo kostí, rakouská soška byla zhotovena z horniny zvané oolit. Od nalezení v roce 1908 až do současnosti se vědci zaměřovali pouze na zevnější sošky, nyní však poprvé prozkoumali i její vnitřek. Pomocí mikropočítačové tomografie získal antropolog Gerhard Weber z Universität Wien snímky v detailním rozlišení 11,5 mikrometrů a mohl učinit první klíčový závěr. „Vnitřek Venuše je velmi nesourodý. Takový poznatek lze využít ke zjištění původu,“ cituje antropologa zpráva vídeňské univerzity.

Společně s geology Alexanderem Lukenederem a Matthiasem Harzhauserem z Přírodovědeckého muzea ve Vídni následně porovnali získaná data se vzorky oolitů, které pochází nejen z Rakouska, ale i z dalších oblastí od Francie po východní Ukrajinu a od Německa až po Sicílii.

Složení Venuše vysvětluje podobu a vznik

Tomografická data z výzkumu Venuše ukázala, že horninu tvoří sedimenty v různé hustotě a velikosti. Mezi nimi se také nacházely malé zbytky mušlí a šest zrněk limonitu. Díky nim se zřejmě podařilo vysvětlit půlkruhové důlky na povrchu figurky. „Tvrdé limonity se tvůrci Venuše při vyřezávání zřejmě vylomily. A u pupečního otvoru tak očividně vytvořil z nouze ctnost,“ vysvětluje Weber.

Vnější Venuše je pórovitý, protože miliony kuliček, z nichž oolit sestává, se rozpadají. Vědci proto také předpokládají, že tvůrce před 30 000 lety zvolil tento materiál díky jeho snadné opracovatelnosti. Výzkumníkům se dále podařilo identifikovat i drobný, 2,5 milimetrový zbytek mušle, jehož stáří určili do období jury. Díky tomuto poznatku se jim podařilo vyloučit všechny lokality, kde hornina mohla vzniknout až v pozdější době miocénu, včetně oblastí v blízké Vídeňské pánvi.

Daleká cesta z Itálie

I podrobný výzkum všech vzorků z okolí 200 kilometrů od Willendorfu potvrdil, že složení horniny neodpovídá složení Venuše. Analýza nakonec ukázala, že její složení je statisticky neodlišitelné od vzorků ze severní Itálie nedaleko Lago di Garda. To znamená, že Venuše – nebo alespoň její materiál – podnikl cestu přes celé Alpy na sever. Podle Webera lidé v období mladého paleolitu vyhledávali výhodné oblasti k osídlení a migrovali podle změn klimatu nebo dostupnosti divoké zvěře, a to zejména podél řek. Taková cesta mohla trvat i několik generací.

Jedna ze dvou možných tras ze severu Itálie do Panonské nížiny vede kolem Alp a již v dřívějších letech ji v simulacích popsalo několik vědců. Druhou možností, jak se od Gardského jezera dostat až do oblasti Wachau, představuje cestu přímo přes Alpy. Trasa podél řek Adiže, Inn a Dunaj dává v součtu 730 kilometrů a s výjimkou 35 kilometrů u jezera Reschensee sice leží v nadmořské výšce do 1 000 metrů nad mořem. Vzhledem ke klimatu před 30 000 lety a původním ledovcům však není jasné, zda vůbec mohla být schůdná.

Ještě delší cesta z Ukrajiny?

Kromě severní Itálie by podle vědců mohla v úvahu připadat ještě jedna další oblast původu materiálu, a to na východní Ukrajině, více než 1 600 kilometrů vzdušnou čarou východně od Willendorfu. Místní vzorky sice nepasují k Venuši tak jednoznačně jako ty severoitalské, jsou ale shodnější než všechny ostatní. Existuje však ještě jedno zajímavé spojení těchto lokalit. V oblasti jižního Ruska byly nalezeny figurky pozdějšího data vzniku, které jsou Willendorfské venuši velmi podobné.

Poodkryté tajemství dolnorakouské sošky podle vídeňské univerzity vede k dalším otázkám ohledně doposud nepříteliš prozkoumané mobility pravěkých obyvatel v oblasti kolem Alp. Slavný ledový muž Ötzi, jehož mumie byla nalezena na rakousko-italském pomezí, například žil před 5 300 lety, tedy o desetitisíce let později než vědci datují vznik Willendorfské venuše. Universität Wien nyní plánuje další interdisciplinární výzkum zaměřený na historii alpských oblastí.

Kontakt

Mgr. Martin Landa

Karmelitská 25, 118 00 Praha 1

landa@eurocommpr.cz

+420 776 373 332

www.eurocommpr.cz

www.facebook.com/eurocommprpraha

www.twitter.com/eurocommpr_prq

Zahraniční kancelář města Vídně podporuje výměnu zkušeností a spolupráci mezi Prahou a Vídní a také do Česka přináší novinky z Vídně. Zahraniční kanceláře Eurocomm-PR působí v jedenácti zemích střední a jihovýchodní Evropy.